

DEN NORSKE KIRKE

Nord-Hålogaland biskop

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Dato: 26.04.2011

Vår ref: 11/52-2 TNO

Deres ref:

Høringsuttalelse. Kirkeforliket - konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnlovens bestemmelser

Jeg viser til høringsbrev og høringsnotat av 1. februar 2011, og slutter meg til departementets overordnede vurdering om at man i denne omgang begrenser seg til å fremme forslag om endringer som er nødvendige på bakgrunn av kirkeforliket av 10. april 2008. Min høringsuttalelse følger høringsnotatets punktvis inndeling. Til slutt i høringsuttalelsen peker jeg på noen punkter som bør inngå i de videre drøftingene som vil følge etter utløpet av kirkeforliket.

2. Konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnloven

2.1 Innledning og utgangspunkter

I kirkeforliket ble det pekt på behovet for å gi de kirkelige organer en sterkere demokratisk legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene. Det er viktig at demokratireformen nå blir gjennomført som basis for mer omfattende endringer i organiseringen og styringen av Den norske kirke. Det videre arbeid bør ikke være preget av hast. Den nåværende kirkeordning fungerer tilfredsstillende inntil videre, og før man gjør endringer bør det gis tid og rom for grundige drøftelser i alle ledd i kirken.

2.2 Grunnloven § 2

Jeg slutter meg til departementets vurdering om at NL 2-1 inntil videre videreføres som rettslig forankring av Den norske kirkes læregrunnlag. På sikt bør kirkens bekjennelsesgrunnlag nedfelles i en ny kirkeordning som fastsettes av Kirkemøtet.

2.3 Grunnloven § 4

Jeg støtter departementets forslag til ny § 4.

2.4 Grunnloven § 21 og 22.

Forslagene følger som nødvendig konsekvens av kirkeforlikets forutsetning, og allerede utnevnte biskoper og proster bør beholde status som embetsmenn. Ved naturlig avgang vil dette endres av seg selv.

2.5 Grunnloven § 16

Jeg er glad for den tolkning av § 16 som departementet gir, og som tydeliggjør og bekrefter Kirkemøtets myndighet som Den norske kirkes øverste organ. Jeg støtter departementets vurdering om at myndigheten til å vedta liturgier kan overføres til Kirkemøtet ved at det innføres en bestemmelse om myndighet på gudstjenestefeltet i kirkeloven § 24. En slik lovbestemmelse vil tydeliggjøre og bekrefte at Kirkemøtet

besitter denne myndigheten. Myndigheten til å vedta tjenesteordninger for biskoper, proster og menighetsprester bør, sammen med liturgimyndigheten, overdras til kirkelige organ og hjemles direkte i kirkeloven. Det samme gjelder retten til å fremme saker for lærenemda.

Departementet legger til grunn at Kirkemøtet som demokratisk valgt organ henter sin myndighet "nedenfra" ettersom det utgår fra menighetene gjennom valg. Grunnlovens § 16 har plassert tilsynsansvaret med læren hos Kongen som i praksis har utøvet tilsynet gjennom biskopene. Nå grunnlovens § 16 oppheves, avvikles samtidig den grunnlovsmessige forankringen for biskopenes tilsyn. Biskopens ansvar vil da inntil videre være forankret i Tjenesteordning for biskoper.

Bispemøtet har uttalt at en framtidig kirkeordning må legge til rette for et godt samvirke mellom embete og råd og at disse to strukturene bør videreføres (BM 4/2011). Det bør vurderes hvorvidt en forankring i tjenesteordningen for biskoper er tilstrekkelig for å videreføre balansen mellom embete og råd inntil en ny kirkeordning foreligger. Kirken som trossamfunn har sin identitet og legitimitet knyttet til kirkens trosgrunnlag. Biskopenes mandat til å føre tilsyn er i dag ikke avledet av Kirkemøtet. Biskopene utøver sitt tilsyn på selvstendig grunnlag. Det bør vurderes hvorvidt dette bør markeres ved at biskopenes tilsyn forankres i kirkeloven med en tilføyelse i § 26 i kirkeloven.

2.6 Grunnloven §§ 12 og 27

Det fremgår av høringsnotatet at departementet fortsatt vil behandle en rekke ulike kirkesaker, og derav også saker med læremessige implikasjoner. Den kirkelige legitimiteten i disse avgjørelsene knyttes til det forhold at statsråden fortsatt vil være medlem av Dnk sammen med de ansatte i kirkeavdelingen. Den kirkelige legitimiteten til kirke departementet vil være svekket etter at kirkelig statsråd opphører. Saker med læremessige implikasjoner bør derfor i sin helhet overføres til Kirkemøtet fra det tidspunkt da grunnlovsendringene inntreffer. Det bør tilstrebes en tydelig rollefordeling og ansvarsfordeling mellom kirkens organer og departementet når det gjelder avgjørelsesmyndigheten i kirkesaker i forlikperioden.

2.7 Særlig om Stortingets rolle i kirkestyret.

I følge høringsnotatet kan ikke Stortinget etter gjeldende rett instruere Kongen i indrekirkelige enkeltsaker. Departementet antar at prinsippet om religionsfrihet i ny § 16 vil sette den nødvendige skranke mot inngripende lovgivning om indrekirkelige forhold. Samtidig mener departementet at Stortinget som lovgiver kan gå lenger i å regulere Dnk enn andre tros- og livssynssamfunn.

Det vil være nødvendig å gjennomdrøfte de politiske myndigheters mulighet til å regulere Dnk og andre trossamfunn ut fra prinsippet om trosfrihet og også prinsippet om likebehandling. Denne drøftingen bør skje i forbindelse med Stålsettutvalgets utredning om statens framtidige religionspolitikk.

Stortinget er ikke konfesjonsbundet og forutsettes å gi en rammelov for Dnk. Rammeloven må sikre kirken mulighet til å være et trossamfunn, og de må gjøres tydelig de forutsetninger som vil følge statens tilskudd til kirken.

3. Ordning for tilsetting av biskoper og proster, disiplinærmyndighet mv.

3.2 Proster

Prostene bør tilsettes av bispedømmerådet fordi kompetansen i ansettelsen først og fremst er lokal og regional. Prosten har ingen nasjonale oppgaver.

3.3 Biskoper

Biskopene har et helhetskirkelig ansvar og bør tilsettes av Kirkerådet. Når det gjelder tilsettingsordning for biskoper mener jeg det er viktig å sikre biskopene størst mulig legitimitet. Derfor bør valg i tilsettingsprosedyren vurderes som en av flere mulige løsninger. Jeg forutsetter at det blir arbeidet videre med dette spørsmålet i forlikperioden på bakgrunn av Kirkemøtets tidligere vedtak. Dersom det skulle bli aktuelt med bispeutnevninger i forlikperioden bør nåværende regler gjelde i tilsettingsprosedyren med den forskjell at Kirkemøtet foretar tilsetting. Disiplinærmyndigheten bør tillegges det organ som har tilsettingsmyndighet.

Den episkopale strukturen i kirken bør videreføres. Biskopen er et viktig enhetssymbol og har som særlig oppgave det læremessige tilsynet og omsorgen for menighetene. For å kunne ivareta dette, må biskopen ha tilstrekkelig myndighet og forankring, samt ressurser regionalt.

Biskopen er i dag arbeidsgiver og leder av prestedtjenesten. Dersom endringer i arbeidsgiverlinjene skulle føre til at biskopen mister denne funksjonen, vil det redusere biskopens kontakt med prestene og muligheten til å føre tilsyn. En slik endring vil også forringe den nærheten til de enkelte menighetene som i dag følger av biskopens ansvar og funksjon som arbeidsgiver, og som leder av prestedtjenesten.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Grunnlovsendringene innebærer at de kirkelige organ får nye oppgaver, samtidig som de må gjennomføre tilpasninger som er arbeidskrevende. Det er derfor ikke tilstrekkelig at de kirkelige organene forutsettes å håndtere omstillingen innenfor eksisterende budsjетtrammer.

Særlige spørsmål som vedr. Nord-Hålogaland bispedømme

Forhold til kommune og stat.

Kirkeforliket innebærer at statens og kommunens ansvar for kirken videreføres. På lokalt nivå er det et nært samarbeid mellom kirke og kommune. Folk kjenner nærhet til kirke og kommune, og man er vant til å stå sammen om felles oppgaver. Det å ta vare på kirkebygg og kirkegårder er fellesoppgaver som lokalsamfunnet må stå sammen om. Dette taler for et fortsatt nært samarbeid mellom kirke og kommune på lokalplan. Høringsuttalelsene til NOU 2006:2 bekrefter dette. Jeg ser det som avgjørende at staten i fortsettelsen tar økonomisk ansvar for kirken, og gir de nødvendige budsjетtrammer som gjør at kirken kan videreføres lokalt og regionalt.

Samisk og kvensk kirkeliv.

Samisk og kvensk språk bør nevnes spesielt i Stortingets rammelov. Det gjelder både samisk som urfolksspråk, og kvensk som minoritetsspråk. Dette påligger staten å legge til rette for at samene kan utvikle sitt eget språk, jfr. § 110 a. Dette bør nevnes spesifikt i rammeloven med henvisning til § 110a i Grunnloven.

Regjeringen legger vekt på Europarådets rammekonvensjon når det gjelder støtte til nasjonale minoriteter og når det gjelder minoritetsspråkpakten. Norge ratifiserte

Europarådets rammekonvensjon for nasjonale minoriteter i 1999. Det bør nedfelles i rammeloven for kirken at Dnk er forpliktet på å støtte kvensk som minoritetskultur i henhold til Norges forpliktelser i følge den Europeiske rammekonvensjonen for nasjonale minoriteter.

Svalbard

Kirken på Svalbard har i dag en spesiell status. Kirken finansieres over justisdepartementets budsjett, og sonepresten har ansvaret for å forvalte den delen av budsjettet som går til kirkens virksomhet. Nord-Hålogaland bispedømmeråd er ansettelsesorgan for alle ansatte. Menigheten har ikke eget menighetsråd, men der er valgt et kirkeråd som er husstyre for kirken og et samrådsorgan for soknepresten (Jfr. NOU 2006:2, s.57). I arbeidet med framtidig kirkeordning må det avklares hvilken status kirken på Svalbard skal ha i fremtiden.

Generelle synspunkt

Tilskuddene til kirken er medlemsbasert i den forstand at det gis tilskudd til trosopplæring etter antall døpte. Dette skaper regionale forskjeller. Små menigheter får så lite tilskudd at de ikke kan etablere en tilfredsstillende trosopplæring. Dette fordrer både en nasjonal og en regional utjevning for at det kirkelige tilbudet skal være likt i alle deler av landet.

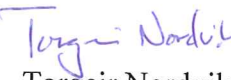
Dersom kirken skal leve opp til intensjonen om å være en åpen og inkluderende kirke som fortsatt også er en majoritetskirke fordrer dette støtte til kirken for å kunne drive aktiv med det som er Dnk's hovedoppgaver.

For at kirken skal tale klart er det viktig at man ivaretar likebehandling og menneskerettigheter. På det grunnlag bør kirken behandles mest mulig på samme linje som andre tros- og livssynssamfunn.

Det er viktig at staten viderefører sitt økonomiske ansvar for kirken og at denne støtten ikke gjøres betinget av hvordan forholdet mellom stat og kirke legges til rette.

Med vennlig hilsen

Per Oskar Kjålaas
biskop

Torgeir Nordvik
rådgiver